

**Posudek školitele na bakalářskou práci Jany Caletkové,
Německo mezi atlantismem a evropsismem:
Americko-německé vztahy v devadesátých letech.**

FSV UK, IMS 2008

Autorka si ve své práci vytýčila úkol postihnout důvody a charakter změny v německo-amerických vztazích v průběhu 90.let minulého století. Vzhledem k tomu, že v české literatuře toto téma není speciálně pojednáno, jde o pokus nabídnout s pomocí deskriptivní analýzy prvotní ucelený obraz tématu. Cílem autorky bylo zahrnout pokud možno všechny relevantní faktory, které na vzájemný vztah v daném období působily.

Práce je postavena na reprezentativním výběru zejména německé literatury a pracích několika profilových odborníků z USA. Autorka použila i oficiální prameny, které jsou k dispozici na webových stránkách příslušných státních institucí SRN a USA.

Struktura práce odpovídá záměru a nejdříve charakterizuje německo-americké vztahy po roce 1945 a americkou roli v procesu sjednocení. Následující 2. kapitola odstupuje od chronologického pohledu a věnuje se konstantám a proměnným ve německo-americkém vztahu v oblasti zahraniční politiky – tedy vybraným vnitřním strukturálním otázkám a vnějším podmínkám.

Další část práce má chronologický charakter. Autorka dělí vývoj německé politiky na dvě období, přičemž jako dělicí moment vnímá konec období vlády kancléře Kohla a nástup levicové vlády SPD a Zelených. V obou kapitolách nabízí přehled vývoje německé zahraniční politiky v oblasti evropské integrace a v oblasti bezpečnosti. Na tomto základě poté provádí hodnocení intenzity a kvality německo-amerického vztahu.

Komplexní pohled autorky patří mezi klady práce: snaží se stručně, ale věrně postihnout historické, kulturní a institucionální rozdíly v německé a americké politice. Rovněž její snaha o celkový pohled na vývoj německé zahraniční politiky a interakci s politikou americkou nabízí poměrně plastický obraz vzájemného vztahu. V zásadě se jí podařilo poukázat na základ blízkosti a zájmové kompatibility mezi oběma zeměmi. Zároveň i věcně posuzuje limity německo-americké spolupráce. Vysvětluje nenaplněnost očekávání americké strany a vzdálenost mezi oběma státy zejména pokud jde o použití síly v mezinárodních vztazích, ale i o multilateralismus, snahu hrát vůdčí úlohu ve světě. Ukazuje, že se německo-americký vztah podstatně mění ani ne tak díky německému sjednocení, jako hlavně vzhledem k přetrvávajícím strukturální a kulturním odlišnostem a měnícímu se mezinárodnímu prostředí, na něž SRN a USA reagují částečně odlišně. Správný je ovšem i závěr o tom, že SRN a USA jsou a na dále budou spojenci a významní partneři.

Při snaze o komplexní pohled je většina aspektů vztahu nutně pojednána na dosti obecné rovině. Některé otázky bylo možné i při nutné stručnosti charakterizovat podstatněji: tak dynamiku a váhu ekonomických vztahů pro obě země mohla autorka doložit původními statistickými údaji (např. prostř. tabulky o jejich vývoji od konce 80.let v příloze k práci). Autorka správně zaznamenává fenomén německého antiamerikanismu. Jeho nejnebezpečnější forma ovšem byla vždy na německé nacionalistické a (neo-)nacistické pravici. Autorka mohla rovněž více zdůraznit význam fascinace americkou kulturou v německém kulturním životě, amerikanizace/anglosaxonizace německé kultury obecně.

K textu, zahrnujícím širokou škálu témat lze mít řadu drobných připomínek, týkajících se jednotlivých formulací. Mezi podstatnější připomínky patří, že při posuzování evropské politiky SRN v polovině 90.let (kapitola 3.2) chybí pohled na posun, který v německé politice nastal směrem k prosazování vlastních zájmů a zablokování dalšího prohlubování integrace (viz Amsterodamská smlouva a veto SRN proti zavedení supranacionality v oblasti azylové a imigrační politiky). Ve vztahu k NATO v daném období (kapitola 3.3.1) hrála důležitou roli otázka německé angažovanosti v procesu rozšíření NATO, která zde zmíněna není (autorka německou roli v tomto procesu uznává na jiném místě, zde měla být ovšem zdůrazněna také). Při posuzování rozpadu Jugoslávie (s.30) je vhodné hovořit o konfliktech mezi Srby a Chorvaty, ale rovněž Slovinci. Formulace, že SRN unilaterálně uznala nezávislost obou nových států a čekala, že na svou stranu získá další země, není zcela správná. Nátlak SRN na uznání obou nových států předcházela uznání jejich nezávislosti. SRN je formálně uznala až v době, kdy se jí podařilo ke stejnému postupu „dotlačit“ ES; až v tomto okamžiku skutečně následovalo těžko obhajitelné „pre-emptivní“ uznání nezávislosti obou zemí (23.12.1991). Na následující stránce není zcela jasné, co má autorka na mysli výrokem, že se SRN „soustředila spíše na bilaterální dohody s Jugoslávií a Albánií“, když zároveň zdůrazňuje multilaterální rámec OSN a NATO (s.31, odstavec 1.). Pro přesnost je třeba rovněž uvést (s.31, odstavec 2), že SRN vyslalo po Daytonské konferenci nejprve své vojáky do mise IFOR (4.000 vojáků) a až poté do SFOR I. (3.000) a SFOR II. (3.000). Poněkud sporná je teze, že se posílila bezpečnostně-politická role OSN (s.32, odst.1.). Zejména americká politika v polovině 90. let vnímala vliv OSN právě v Jugoslávii jako omezený. Zdůraznění rozdílu mezi politikou kancléře Kohla a kancléře Schrödera (s.44, poslední odstavec) není právě v oblasti nasazení ozbrojených sil zcela přesvědčivé: kancléř Kohl by v případě volebního vítězství v roce 1998 nemohl postupovat jinak, než následující vláda levice. Podstatný kvalitativní rozdíl je třeba spíše vidět ve větším důrazu na vlastní zájmy v evropském integračním procesu (což autorka na příslušném místě v podstatě uvádí).

Práce má bohužel řadu jazykových nedostatků, které mohla odstranit pečlivější jazyková redakce.

Nehledě na uvedené výhrady se vedoucí práce domnívá, že se autorka dosti rozsáhlého tématu hostila poměrně úspěšně, podařilo se jí charakterizovat německo-americké vztahy v jejich dynamice. Není pochyb o tom, že autorka na práci pracovala velmi angažovaně a samostatně.

Navrhuje se proto přijmout práci k obhajobě a v případě úspěšného vystoupení autorky ji ohodnotit stupněm dva (velmi dobrý).

26.8.2008, Praha